

Sygn. akt II S 89/19

POSTANOWIENIE

Dnia 8 stycznia 2020 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący-Sędzia: SA Piotr Pośpiech (spr.)

Sędziowie: SA Marek Charuza

SA Aleksander Sikora

Protokolant: Karolina Jach

po rozpoznaniu w sprawie oskarżonego **J. O. (O.)**

skargi obrońcy oskarżonego na przewlekłość postępowania karnego toczącego się przed Sądem Rejonowym w Gliwicach, sygn. akt IX K 488/16 (poprzednio sygn. akt IX K 944/12, III K 745/08) oraz przed Sądem Okręgowym w Gliwicach pod sygn. akt VI Kz 116/16 (poprzednio sygn. akt VI Ka 1205/11)

na podstawie art. 12 ust. 1, 2, 4, 5 pkt 1 oraz art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2018 r. poz. 75 j.t. ze zm.), art. 8 ust. 2 cyt. ustawy w zw. z art. 626 § 1 k.p.k. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1800 j.t. ze zm.)

postanawia

1. stwierdzić, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Rejonowym w Gliwicach pod sygn. akt IX K 488/16 (poprzednio sygn. akt IX K 944/12, III K 745/08) wystąpiła przewlekłość, przez co naruszone zostało prawo oskarżonego J. O. do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
2. zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach na rzecz oskarżonego J. O. kwotę 6.000 (sześciu tysięcy) złotych;
3. w pozostałym zakresie skargę oddalić;
4. zasądzić od Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny w Katowicach) na rzecz oskarżonego J. O. kwotę 240 (dwustu czterdziestu) złotych tytułem zwrotu kosztów ustanowienia adwokata;
5. zwrócić skarżącemu uiszczoną opłatę od skargi w kwocie 200 (dwustu) złotych, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Obrońca oskarżonego J. O. w piśmie z dnia 24 października 2019 roku wniósł o stwierdzenie przewlekłości postępowania karnego toczącego się przed Sądem Rejonowym w Gliwicach, sygn. akt IX K 488/16 (poprzednio sygn. akt IX K 944/12, III K 745/08) oraz przed Sądem Okręgowym w Gliwicach pod sygn. akt VI Kz 116/16 (poprzednio sygn. akt VI Ka 1205/11) oraz przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego kwoty 20.000 złotych. W uzasadnieniu skargi podniesiono, że sprawa prowadzona jest przewlekłe, a przyczyny prowadzenia sprawy nie leżą po stronie skarżącego.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Rejonowego w Gliwicach wniósł o jej oddalenie jako nieuzasadnionej.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Okręgowego w Gliwicach wniósł o jej oddalenie jako nieuzasadnionej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Skargę obrońcy oskarżonego J. O. uznać należało w części za zasadną.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2018 r. poz. 75 j.t. ze zm.), zwanej dalej ustawą, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie trwa dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. O przewlekłości postępowania decyduje zatem ocena całego okresu podejmowania czynności przez dany sąd, a zachodzi wtedy, gdy okres ten przekracza rozsądne granice, przy uwzględnieniu terminowości i prawidłowości podjętych czynności, charakteru sprawy, stopnia faktycznej i prawnej jej zawłości, znaczenia dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowania się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 tej ustawy). Jest więc również pojęciem, które zawsze musi być odnoszone do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki, o jakim mowa w ustawie.

W przedmiotowej sprawie postanowienie o wszczęciu dochodzenia zostało wydane w dniu 2.08.2007 roku. Wobec oskarżonego J. O. w dniu 27.11.2007 roku wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów. Następnie od dnia 18.12.2007 roku postępowanie przygotowawcze było prowadzone w formie śledztwa pod sygn. akt Ds. 558/07. W dniu 20.12.2007 roku przedstawiono J. O. postanowienie o zmianie postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Przeprowadzona kontrola sposobu prowadzenia postępowania przygotowawczego prowadzi do wniosku, że było ono prowadzone w taki sposób, iż nie było podstaw do uznania, że doszło do jego przewlekłości.

Odnosząc się do sposobu procedowania przed Sądem Rejonowym w Gliwicach, sygn. akt IX K 488/16 (poprzednio sygn. akt IX K 944/12, III K 745/08), uznać trzeba, że sprawa ta nie była prowadzona w sposób w pełni prawidłowy. Z kolei sposób prowadzenia postępowania przed Sądem Okręgowym w Gliwicach pod sygn. akt VI Kz 116/16 (poprzednio sygn. akt VI Ka 1205/11) nie budził z zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego.

Akt oskarżenia przeciwko oskarżonemu J. O. oraz innemu oskarżonemu o łącznie 6 zarzutów, wpłynął do Sądu Rejonowego w Gliwicach w dniu 30.06.2008 roku – sprawie nadano sygn. akt III K 745/08. Jako referenta w sprawie wyznaczono (...) P. P.. Zarządzeniem z dnia 19.11.2008 roku wyznaczono termin pierwszej rozprawy na dzień 15.12.2008 roku. Rozprawa w tym dniu została odroczone na dzień 13.01.2009 roku, albowiem obrońca oskarżonego miał w tym samym czasie zaplanowaną rozprawę w innym sądzie rejonowym. Rozprawa zaplanowana na dzień 13.01.2009 roku nie odbyła się wobec stanu zdrowia oskarżonego, który uniemożliwiał mu stawianictwo w sądzie do dnia 31.03.2009 roku. Kolejna rozprawa została wyznaczona na dzień 12.02.2009 roku, jednakże nie odbyła się z uwagi na stan zdrowia oskarżonego. Rozprawę odroczone do dnia 7.04.2009 roku, która nie odbyła się z powodu alarmu bombowego. Z uwagi na brak wcześniejszych wolnych terminów oraz upływające wotum sędziego referenta rozprawa została odroczone z terminem z urzędu. Zarządzeniem Przewodniczącego III Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 19.01.2010 roku w sprawie wyznaczono jako referenta SSR Łukasza Zamojskiego w związku z jego przeniesieniem i potrzebą uzupełnienia referatu o sprawy rozpoznawane w trybie zwyczajnym. Zarządzeniem z dnia 20.04.2010 roku termin rozprawy wyznaczono na dzień 21.06.2010 roku, na której oskarżeni złożyli wyjaśnienia oraz przesłuchano jednego świadka. Kolejny termin wyznaczono na dzień 28.09.2010 roku, na której przesłuchiowano kolejnych świadków. Na rozprawie 25.11.2010 roku przesłuchano ostatniego świadka, zamknięto przewód sądowy oraz udzielono głosu stronom. Publikację wyroku odroczone do dnia

30.11.2010 roku, który w tym dniu nie został wydany, a przewod sądowy wznowiono celem uzyskania opinii biegłego grafologa. Postanowienie w tym zakresie wydano w dniu 16.12.2010 roku. Opinia biegłego została przedłożona w dniu 28.03.2011 roku. Zarządzeniem z dnia 11.04.2011 roku wyznaczono termin rozprawy na dzień 27.06.2011 roku, na które dopuszczono dowód z ustnej opinii uzupełniającej biegłego grafologa i odroczone rozprawę do dnia 25.07.2011 roku. Na rozprawie w dniu 25.07.2011 roku przesłuchano biegłego oraz zamknięto przewod sądowy, a publikację wyroku odroczone do dnia 1.08.2011 roku. W dniu 1.08.2011 roku wyrok nie został ogłoszony, a przewod sądowy ponownie został wznowiony wobec konieczności poinformowania oskarżonego o możliwości zmiany kwalifikacji niektórych czynów. Na kolejnym terminie rozprawy w dniu 19.09.2011 roku oskarżony został pouczone o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej zarzucanych mu czynów. W tym samym dniu Sąd Rejonowy w Gliwicach, sygn. akt III K 745/08, wydał wobec oskarżonego J. O. wyrok, w którym uznał go za winnego popełnienia zarzucanych mu przestępstw, za które wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności w warunkowym zawieszeniu jej wykonania na okres próby 5 lat oraz karę łączną grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych, przy przyjęciu jednej stawki za równoważną kwocie 20 złotych.

W dniu 19.09.2011 roku obrońca oskarżonego złożył wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku, które doręczono mu w dniu 13.10.2011 roku. W dniu 27.10.2011 roku obrońcy oskarżonego złożył apelację. Akta przedłożono Sądowi Okręgowemu w Gliwicach w dniu 5.12.2011 roku, którą zarejestrowano pod sygn. akt VI Ka 1205/11. Referentem w sprawie wyznaczono SSR (del.) Marcina Mierza. Zarządzeniem z dnia 16.05.2012 roku wyznaczono termin rozprawy odwoławczej na dzień 12.06.2012 roku. W dniu 12.06.2012 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach, sygn. akt VI Ka 1205/11, wydał wyrok, którym uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gliwicach.

Po sporządzeniu uzasadnienia wyroku sądu II instancji akta przekazano Sądowi Rejonowemu w Gliwicach w dniu 28.06.2012 roku, gdzie sprawę zarejestrowano pod sygn. akt IX K 994/12. Referentem w sprawie wyznaczono SSR Annę Wilk. Zarządzeniem z dnia 15.10.2012 roku termin rozprawy wyznaczono na dzień 11.12.2012 roku, która nie odbyła się z uwagi na brak prawidłowego zawiadomienia oskarżonego. W dniu 31.01.2013 roku przesłuchano oskarżonych i jednego świadka. Następnie w dniach 26.03., 14.05, 9.07. 2013 roku kontynuowano przesłuchanie świadków. Rozprawa wyznaczona na dzień 26.09.2013 roku została odwołana z powodu choroby sędziego referenta. Kolejny termin wyznaczono na dzień 2.12.2013 roku, jednakże wobec braku odpowiedzi od jednej instytucji, rozprawę odroczone do dnia 17.02.2014 roku. Z tego samego powodu rozprawa w dniu 17.02.2014 roku nie odbyła się, a rozprawę odroczone do dnia 12.05.2014 roku, na której sąd I instancji postanowił zwrócić się do odpowiednich instytucji o udzielenie informacji. Rozprawę odroczone do dnia 21.07.2014 roku, która także się nie odbyła z powodu braku stosownych odpowiedzi od instytucji, dlatego odroczone ją ponownie do dnia 9.10.2014 roku. Sprawa w dniu 9.10.2014 roku nie odbyła się z powodu zwolnienia lekarskiego sędziego referenta, które miało trwać do maja 2015 roku. Wobec zaawansowania sprawy zarządzeniem z dnia 3.11.2014 roku Przewodniczący IX Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Gliwicach zwrócił się do stron o możliwość kontynuowania postępowania od maja 2015 roku w referacie dotychczasowego sędziego, na co wyraziły one zgodę. Zarządzeniem z dnia 7.05.2015 roku wyznaczono termin rozprawy na dzień 15.06.2015 roku, którą zdjęto z wokandy z powodu choroby sędziego referenta. Kolejny termin wyznaczono na dzień 3.08.2015 roku, który następnie uległ zmianie na 31.08.2015 roku z powodu zaplanowanego urlopu sędziego referenta. Rozprawa w dniu 31.08.2015 roku nie odbyła się z uwagi na brak prawidłowego powiadomienia oskarżonych. W dniach 13.10. i 24.11. 2015 roku zaplanowane rozprawy nie odbyły się, albowiem o ich odroczenie wniosł obrońca oskarżonego. Kolejny termin wyznaczono na dzień 28.01.2016 roku, na które rozprawę prowadzono od początku oraz wydano postanowienie o umorzeniu postępowania. W wyniku złożenia zażalenia przez prokuratora Prokuratury Rejonowej Gliwice – Zachód w Gliwicach, Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 27.04.2016 roku, sygn. akt VI Kz 116/16, uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gliwicach. Akta sprawy do Sądu Rejonowego w Gliwicach zostały przekazane w dniu 29.04.2016 roku, gdzie zarejestrowano ją pod sygn. akt IX K 488/16, a referentem w sprawie wyznaczono SSR Roberta Szywacza. Zarządzeniem z dnia 20.07.2016 roku wyznaczono termin rozprawy na dzień 14.10.2016 roku. Zarządzeniem z dnia 12.10.2016 roku sprawa została przekazana do referatu SSR Anety Łuczyńskiej. Zarządzeniem z dnia 13.10.2016 roku sprawa została zdjęta z wokandy z uwagi na chorobę sędziego

referenta. Zarządzeniem z dnia 20.10.2016 roku kolejny termin rozprawy wyznaczono na dzień 24.01.2017 roku, na której odczytano wyjaśnienia oskarżonych. Referentem sprawy został SSR Robert Szywacz. Na rozprawach w dniach 7.04. i 28.06. 2017 roku przesłuchiowano świadków. Rozprawa wyznaczona na dzień 11.10.2017 roku została zniesiona z powodu choroby sędziego referenta, a kolejny termin wyznaczono na dzień 31.01.2018 roku, jednakże nie odbyła się z powodu choroby sędziego. Zarządzeniem z dnia 6.02.2018 roku wyznaczono kolejny termin na dzień 26.04.2018 roku, na które zamknięto przewód sądowy. Ogłoszenie wyroku odroczone do 10.05.2018 roku, jednak w tym dniu przewód sądowy został ponownie wznowiony celem pouczenia stron o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej zarzucanych oskarżonemu czynów, a kolejny termin wyznaczono na 24.08.2018 roku, na którym ponownie zamknięto przewód sądowy. Na rozprawie w dniu 7.09.2018 roku, na której miał zostać ogłoszony wyrok, wznowiono ponownie przewód sądowy celem kontynuacji postępowania dowodowego i odroczone rozprawę do dnia 23.11.2018 roku. W dniach 23.11.2018 roku, 27.02., 29.05. 2019 roku kontynuowano przewód sądowy, który został zamknięty na rozprawie w dniu 9.08.2019 roku. W dniu 23.08.2019 roku miało nastąpić ogłoszenie wyroku, jednak przewód sądowy ponownie został wznowiony celem kontynuowania postępowania dowodowego. Zarządzeniem z dnia 10.10.2019 roku wyznaczono termin rozprawy na dzień 18.12.2019 roku, na której zamknięto przewód sądowy. W dniu 31.12.2019 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach wydał wyrok, w którym uznał oskarżonego J. O. za winnego popełnienia jednego z pięciu zarzucanych mu przestępstw z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k., za które został skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat oraz na karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych, przy przyjęciu jednej stawki za równoważną kwocie 20 zł, a od popełnienia pozostałych przestępstw go uniewinnił.

Oceniając całościowo bieg postępowania w sprawie przed sądem I instancji, w tym sposób procedowania, Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą skargę uznał, że doszło w nim do przewlekłości związanej z niewłaściwą organizacją pracy, w konsekwencji czego postępowanie trwa dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Nie ulega wątpliwości, że kryterium wyjściowym oceny sprawności każdego postępowania musi być długość okresu, przez który jest ono prowadzone. Co więcej, długotrwałość toczącego się postępowania stwarza wręcz domniemanie jego przewlekłości. Obalić może go jedynie wykazanie, że zwłoka w zakończeniu postępowania była konieczna dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Nic jednak nie wskazuje na to, aby sytuacja taka zachodziła w niniejszej sprawie. Sprawa, której skarga dotyczy, nie była skomplikowana, obszerna pod względem podmiotowym – dotyczy tylko dwóch oskarżonych, skomplikowania dowodów, zwłaszcza, że w akcie oskarżenia oskarżyciel publiczny zawnioskował do przesłuchania zaledwie pięciu świadków, a co do pozostałych pięciu wniósł o odczytanie ich zeznań, dlatego nie zachodzą nadzwyczajne okoliczności, aby uznać można było, że jej rozpoznanie musiało być aż tak długotrwałe.

Trudno nie zgodzić się ze skarżącym, że niniejsza sprawa jest prowadzona wbrew zasadzie koncentracji materiału dowodowego. Przykładowo w okresie od 7.04.2009 roku do 19.01.2010 roku w sprawie nie podjęto żadnych czynności procesowych. Rozprawy wyznaczane były rzadko, średnio co 2 miesiące i, jeśli nie zostały zdjęte z wokandy, trwały od kilku minut do niespełna dwóch godzin. Nie sposób nie zgodzić się ze skarżącym, iż Sąd Rejonowy nie zapoznał się w sposób właściwy z materiałem dowodowym niniejszej sprawy, co świadczyło o kilkukrotnym zamykaniu przewodu sądowego oraz jego wznawianiu na rozprawach w dniach 30.11.2010 roku, 1.08.2011 roku, 10.05.2018 roku, 7.09.2018 roku i 9.08.2019 roku celem uzupełnienia postępowania dowodowego lub pouczeniem stron o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej czynów, co niewątpliwie nie pozostało bez wpływu na czas trwania niniejszego postępowania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, sąd I instancji winien był zobligowany przed wyznaczeniem terminu rozprawy zapoznać się materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy i na tej podstawie zaplanować sposób prowadzenia rozprawy, wyznaczając jednocześnie kilka terminów, zwłaszcza w sprawie o sygn. akt IX K 488/16, gdzie postępowanie na tym etapie prowadzone było już od blisko 8 lat, co mogłoby przełożyć się na przyśpieszenie procedowania w niniejszej sprawie. Oczywiście dostrzec należy, że nie raz powodem zdjęcia sprawy z wokandy, czy też jej odroczenia były choroby sędziów referentów, oskarżonego, czy też wnioski obrońcy J. O. w związku ze stawiennictwem przed

innym sądem, co także miało wpływ na sposób procedowania niniejszej sprawy, jednakże zdarzenia te miały charakter niezależny.

Odnosząc się do stanowiska zaprezentowanego w odpowiedzi na skargę Prezesa Sądu Rejonowego w Gliwicach, wskazującą, że częstotliwość wyznaczania terminów rozpraw była podyktowana obciążeniem sędziów referentów przydzielonymi do rozpoznania sprawami, należy wskazać, że Sąd Apelacyjny zdaje sobie sprawę, że nadmierne obciążenie sędziów rozpoznających poszczególne sprawy jest problemem całego systemu wymiaru sprawiedliwości, jednakże ta okoliczność sama w sobie nie może prowadzić do usprawiedliwienia naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki.

W takiej sytuacji uznać trzeba, że doszło do naruszenia prawa J. O. do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Zasadne jest zatem przyznanie, na podstawie art. 12 ust. 4 ww. ustawy, odpowiedniej sumy pieniężnej, choć wygórowane jest żądanie obrońcy oskarżonego przyznania mu kwoty 20.000 zł. Zgodnie bowiem ze wskazaną normą, uwzględniając skargę, sąd na żądanie strony przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 – 20.000 złotych, przy czym wysokość sumy pieniężnej wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość, przy czym na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Skoro zatem przedmiotowe postępowanie toczy się wobec oskarżonego 11,5 roku, zasadnym i adekwatnym do stopnia oraz zakresu stwierdzonego naruszenia w zakresie sprawnego rozpoznania sprawy przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, a także okoliczności faktycznych i prawnych sprawy oraz czasu trwania przewlekłości i jej przyczyny, wpływ strony na jej powstanie, a także charakter postępowania, w którym stwierdzono przewlekłość i jego znaczenie dla strony, jest zasądzenie na rzecz J. O. kwoty 6.000 zł od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach (500 zł. za każdy rozpoczęty rok).

W zakresie, w którym skarga nie została uwzględniona, podlegała ona oddaleniu.

O zwrocie kosztów zastępstwa procesowego orzeczono zgodnie z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1800 j.t. ze zm.), a o zwrocie uiszczonej opłaty od skargi w kwocie 200 zł zgodnie z przepisem art. 17 ust. 3 ustawy.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

SSA Aleksander Sikora SSA Piotr Pośpiech SSA Marek Charuza

ZARZĄDZENIE

1. odpis postanowienia doręczyć:

- oskarżonemu J. O.,
- obrońcy oskarżonego,
- Prezesowi Sądu Rejonowego w Gliwicach,
- Prezesowi Sądu Okręgowego w Gliwicach,

2. zwrócić akta sprawy.

Katowice, dnia 8 stycznia 2020 roku